

nosti kot nestrancar izogibal domačim sporom in se kot časnikar najrajši bavil z zunanjo politiko in gospodarskimi vprašanji. Ko se je pod deželnim predsednikom Winklerjem ustanovila Slovenska vladna stranka in z njo poluradni Ljubljanski list, mu je Zbašnik iz Kamnika, kjer je bil od jeseni 1883 pridelen okrajnemu glavarstvu kot konceptni praktikant, pošiljal razne, navadno humoristično pobarvane dopise. S Šukljjetovim premeščenjem na Dunaj je postal na Winklerjevo željo v uredništvu z mesecem januarjem 1885 Zbašnik njegov naslednik. Branil se je sicer, dokler se je dalo, ker je takoj od začetka čutil, da podjetje ne bo narodni stvari koristilo. Tistikrat so se začeli zanj najbridkejši časi, kajti često se je zgodilo, da je moral, živčno bolan, list skoraj sam napolniti. Po desetmesečnem naporu se je naposled zgrudil pod tem bremenom ter se dal premestiti iz predsedništva deželne vlade k okrajnemu glavarstvu v Postojni. Njegovi želji so ustregli samo ob pogoju, da listu pošilja po tri uvodnike na teden, kar je tudi vestno izpolnjeval, dokler ni list prenehal izhajati. Svoje takratne doživljaje je opisal ne brez humora pod naslovom „Kako sem jaz služil“ in „Kako je bilo dalje“ v listkih Našega glasa (1921 in 1922). — Vsebinsko tehtni so njegovi temperamentno pisani politični članki, preko sto po številu, ki jih je od 1919 dalje priobčeval v Slovenskem narodu, nekaj tudi v Jutranjih novostih in Jutru. Njegov članek „Kako bi jaz govoril ameriški komisiji“ (Slovenski narod z dne 27. januarja 1919) je bil preveden na angleški jezik. O uradniškem vprašanju je poročal od 1920 v Našem glasu.

Zbašnik je svoje bogate duševne moči preveč drobnil, svoje zanimanje obračal na prerezljive stvari, tako med drugim na umetnost in vedo v raznih njenih panogah, na nove tehnične izume in celo na medicino. V tej razdrobljenosti duševnih sil je treba iskati tudi vzroka, da njegovo leposlovno delo ni doseglo umetniške dovršenosti in trajnega uspeha. Šr.

SODOBNI PROBLEMI

ITALIJA IN ABESINIJA

Ko je Italija ustvarila svoje narodno edinstvo, je začela kot pretežno pomorska država misliti, kako bi si pridobila kolonije. Apeninski polotok se steguje proti Afriki kakor nedograjen most čez Sredozemsko morje. Še preden pa se je začela italijanska politična penetracija, se je že širil njen trgovinski vpliv po vsem južnem Sredozemju, zlasti po obalah severne Afrike. Gospodarski razmah, ki ga je spremljala močna italijanska emigracija, je nemalo vplival na kolonialni apetit prvih italijanskih državnikov. Posebno so se ti zagledali v Tunis in Tripolitanijo. Toda ob koncu minilega stoletja so Francozi prehiteli Italijane v Tunisu, Anglija pa je odvedla iz samoljubnih načrtov Italijo k Rdečemu morju, želeč tam ustvariti rivaliteto med Italijani in Francozi, kar bi povečalo varnost pomorske življenjske žile imperija na poti v Indijo.

Tako so prišli Italijani do svoje prve kolonije v Eritreji, ob južnozahodni obali Rdečega morja. Ta kolonija jih je stala ogromno denarja, baje štiri milijarde lir, in mnogo človeških življenj, a koristi niso imeli od nje nobene. Kesneje se je Italija polastila še Somalije ob zapadni obali Indijskega oceana.

Pri nadaljnjem prodiranju pa je zadela italijanska ekspanzija ob interese Anglije in Francije, torej ob nepremagljive ovire.

Svetovna vojna je povzročila velike izpremembe v afriški kolonialni posesti. Po pogodbi, sklenjeni v Sèvresu leta 1920., so bile nemške afriške kolonije razdeljene med Anglijo in Francijo pod naslovom mandata. Majhen del je dobila tudi Belgija, Italiji pa niso dali ničesar. Namestu tega sta ji obljubili le Francija in Anglija nekaj kompenzacij, toda italijanska diplomacija je naredila napako, da kompenzacij takrat ni točno določila. Zaradi tega se ni niti Franciji niti Angliji posebno mudilo, da bi Italiji obljubljene kompenzacije tudi dali. Zmerom sta imeli pri rokah kakšen izgovor. In to je bil eden glavnih vzrokov, da je Italija s prihodom fašizma prešla v tabor evropskih nezadovoljnejšev.

Takšen je bil položaj do pred kratkim, ko sta se v Rimu sporazumela Laval in Mussolini. Pisalo se je, da je glavna in edina točka njunega sporazuma vprašanje avstrijske neodvisnosti in nemškega oboroževanja, vendar pa je bilo, kakor se počasi razkriva, težišče v reševanju kolonialnih vprašanj, pri čemer je bila kompenzacija, ki jo je Francija dolgovala Italiji še izza mirovne pogodbe, zelo velikega pomena. Rimski sporazum je uredil vprašanje francosko-italijanskih kolonialnih odnošajev.

Italija je z njim dobila obsežne pokrajine na jugu svoje naselbine Libije, toda njihova vrednost ni niti v približnem razmerju z njihovo obsežnostjo. Ozemlje je pusto in zelo redko naseljeno. Lahko rečemo, da od njega Italija nikoli ne bo imela posebne koristi. Italijani so upali, da pridejo na jugu do Čadskega jezera, toda za enkrat se jim te nade niso izpolnile in verjetno je, da se jim sploh nikoli ne bodo. Vse pa kaže, da je dobila Italija namestu tega ozemlja važne koncesije na račun Abesinije. Po razvoju dogodkov od rimskega sporazuma dalje bi lahko sodili, da je Italija čakala le na sporazum s Francijo, preden se z vojaško silo loti Abesinije. Ta sporazum ji ni dal le dovoljenja za politiko proste roke v Abesiniji, temveč ji je tudi zavaroval hrbet, paraliziral Nemčijo in zajamčil neodvisnost Avstrije.

Dandanes je abesinska vojska še v takšnem stanju, da bi se težko kosala z moderno italijansko armado, toda abesinska vlada se trudi na vse kriplje, da bi jo s pomočjo inozemskih častnikov reorganizirala in opremila z modernim evropskim orožjem. Zato vidi Italija, da mora udariti hitro in da gre vsak dan, ki ga pri tem izgubi, nasprotniku v korist. Le ena ovira še moti Italijo: Abesinija je namreč članica Društva narodov in se lahko pri njem pritoži. Toda pritožba bi utegnila spraviti ta mednarodni forum v prav neprijeten položaj. Zato Mussolini vsak dan dokazuje, da je Abesinija zaostala in necivilizirana država, ki ji ni mesta v družbi modernih držav v Ženevi.

Abesinija meri okoli 1,250.000 km² in je torej približno štirikrat tolikšna kakor Jugoslavija, šteje pa samo okoli deset milijonov prebivalcev.

Abesinija leži malo nad ekvatorjem in če ne bi bila na taki višini, bi morala imeti pravo tropsko podnebje z dolgotrajnim deževjem. Po višinskih razlikah jo lahko razdelimo v tri pasove. Prvi pas se razteza od pustinje v ravnini do 1500 metrov nadmorske višine. Na tem ozemlju je podnebje močno vroče in za Evropeca skoraj neznosno. Vode je tod zelo malo. Tu prebivajo nomadska plemena, nad katerimi niso imela oblastva nikoli posebne moči, in tu so tudi kraji, zaradi katerih sta se začeli prepirati italijanska in abesinska vlada.

Drugi pas se razprostira med 1500 do 2500 metrov nadmorske višine. Abesinci imenujejo te kraje „zemljo življenja“, kjer, kakor slikovito pravijo, ne moreš odrezati palice, da ne bi bila s kavnega drevesa, vreči kamna, da ne bi padel na obdelano polje, in videti drevesa, na katerem ne bi bilo roja čebel. Podnebje je milo — kakor večna pomlad. Rodovitnost zemlje je kar neverjetna. Ti kraji so žitnica in moč Abesinije, kjer rase vse, kar človek na svetu seje. Tretji pas nad 2500 metrov nadmorske višine je gorat in le delno porasel. Podnebje je hladnejše, prebivalci pa se ukvarjajo po večini z živinorejo.

Prirodno bogastvo Abesinije je veliko. Tu se nahajajo bogata ležišča platin, zlata, srebra in drugih dragocenih kovin. Strokovnjaki tudi sodijo, da se skrivajo pod zemljo velike zaloge premoga in železa. Ameriški in angleški strokovnjaki so v poslednjem času odkrili tudi petrolejske vrelce, ki so najbrž zelo izdatni. Za Italijo, ki mora ves petrolej uvažati, bi bili ti vrelci neprecenljive vrednosti. Seveda zahteva njihovo ukoriščenje ogromne investicije. Saj ne bi bilo treba le vrtati za ležišči, ampak tudi zgraditi vsa prometna sredstva, ker nima Abesinija do zdaj niti cest niti železnic.

V Abesiniji ne prebiva enoten državni narod, ampak več plemen. Pravih Abesincev, ki se imenujejo Amari, je približno milijon, najmočnejše pleme pa je Galla s štirimi milijoni. Razen njih je še več močnih rodov. Gospodujoči element so Amari, ostali pa so bolj ali manj podrejeni. To bi se med vojno utegnili maščevati, ker bi skušali osvajalci nedvomno naščuvati podrejena plemena proti gospodarjem. Abesinija je tudi ena redkih držav, ki suženjstvo še danes zakonito priznavajo.

Kot prva evropska država so se Italijani približali gospodarjem Abesinije, pri čemer sta seveda obe stranki iskali svojo lastno korist. Italijanski raziskovalci so poročali o prirodnih zakladih skrivnostne dežele, Abesincem se je pa zahotelo zunanega bleska evropske civilizacije, zlasti so si kot bojevit narod zaželeli modernega evropskega strelnega orožja. Anglija in Francija sta se dolgo upirali temu, da bi se Italija vgnezdila ob zapadnem robu Rdečega morja. Toda strah Angležev pred mahdistično revolucionarno poplavo, ki je ogražala britansko moč v Egiptu, je premagal njihove pomisleke. Ko so mahdijeveci zavzeli Kartum in umorili generala Gordona, je dobil italijanski admiral Caimi v sporazumu z Veliko Britanijo, Turčijo in Egiptom dovoljenje, da je zasedel otok Massao. Velika Britanija je videla v Italiji vojaškega zaveznika v boju proti mahdijevim uporniškim krdelom, Italiji pa se je nova posest zdela dobro oporišče, odkoder si bo počasi pridobila dragoceno zaledje. Pod italijanskim in angleškim vplivom so Abesinci napadli Arabce — upornike, pri čemer je padel abesinski kralj Janez. Italija je podpirala kandidaturo negusa pokrajine Šoe za „kralja kraljev“, ker je videla v njem svojega človeka; in res je zasedel le-tá prestol pod imenom Menelik II.

Novi vladar je od začetka kazal neko naklonjenost italijanskim stremljenjem, in zato so Italijani že računali, da si s spretno diplomatsko potezo lahko pridobe protektorat nad Abesinijo. Crispi je sanjal, kako bo svojega vladarja kralja Umberta kronal za abesinskega cesarja. Toda Menelik, ki se je od začetka naslanjal na Italijo, že iz tradicionalnega sovraštva Abesincev do Angležev, je zdaj izprevidel, da je najnevarnejši sovražnik Abesinije — Italija. Italijanom namreč ni bila všeč naraščajoča moč novega cesarja, pod

čigar vodstvom je Abesinija naglo in vsestransko napredovala, in zato je načevala njena spletkarska diplomacija posamezne plemenske poglavarje proti novemu vladarju. Toda Menelik je premagal upornike, drugega za drugim, in razširil svojo oblast nad vso Abesinijo in celó čez njene prejšnje meje. V notranjosti je organiziral državo na novo in zlomil zadnji upor islamskih plemen.

Pri tem se je dobro zavedal, da se bo moral slednjič pomeriti še z Italijo. Zato se je vztrajno pripravljaj na vojno. S posojilom štirih milijonov lir, ki mu ga je bila dala Italija, ko je nastopil vlado, je kupil od Nemcev, Francozov in Angležev orožja, potem pa je krenil proti Eritreji, kjer so Italijani pod vodstvom generala Baratierija zbrali znatne sile. Pri Adui je trčila abesinska vojska ob italijanske čete. Menelik je zasedel višine okoli italijanskega tabora z nekaj nad sto tisoč možmi, medtem ko je štela vojska italijanskega generala štirinajst tisoč vojakov z močnim topništvom. Italijani so bili prepričani, da bodo zmagali, toda Abesinci so jih v krvavem spopadu docela uničili. Dva italijanska generala, 360 častnikov in nad 10.000 mož je obležalo na bojišču. Abesinska zmaga pri Adui spada med največje zmage domačinov nad evropskimi četami, kar jih beleži zgodovina. Italija se je po tej katastrofi začela takoj pogajati ter je priznala Abesiniji popolno neodvisnost. V Italiji ta poraz še do danes ni pozabljen. Crispi, ki je uvedel imperialistično politiko v Afriki, je moral odstopiti ter je za vedno izginil s političnega odra. Zmaga pri Adui je rešila abesinsko neodvisnost.

Ni pa bilo mogoče pričakovati, da se bo s to zmago Abesinija za vselej rešila pohlepa evropskih kolonialnih velesil. Italijansko slabost je takoj izkoristila Francija, ki je poslala kapitana Marchanda čez vso srednjo Afriko do izvirov Nila, da prouči vprašanje gospodstva nad Egiptom, ki so si ga med tem prilastili Angleži; pri tem pa je imela še posebne namene: hotela je osnovati ob zgornjem Nilu jedro za francoski kolonialni imperij v sredini Afrike. Toda Kitchener je pregnal Marchanda iz Nilove doline, s čimer so se francoski načrti v srednji Afriki za vedno podrli. Ko pa je bila Anglija zaposljena v Egiptu in se je Francija zapletala v Maroku v hude boje, se je jela Italija iznova poželjivo ozirati na Abesinijo, dokler ji obe tekmici nista na novo prekrizali računov. Leta 1906. je bila sklenjena med Italijo, Anglijo in Francijo pogodba, ki je zajamčila neodvisnost te poslednje afriške samostojne države. Vse tri podpisnice so se tedaj tudi obvezale, da nobena ne bo iskala brez drugih dveh v Abesiniji kakšnih posebnih gospodarskih koristi, toda notranji nemiri, dinastični spori, slavohlepnost nemirnih plemenskih knezov in naposled svetovna vojna so v Abesiniji preprečili, da se ni mogla razviti v moderno državo, kakor se je to svoj čas posrečilo Japonski. Takoj po vojni je poskušala Italija iznova pridobiti Abesince, da bi mirno priznali italijanski prednostni položaj v svoji državi. Abesinski vladar Ras Tafari je obiskal Rim, kjer so ga sprejeli s kraljevskimi častmi, toda šele dve leti kasneje je prišlo do prijateljske in trgovinske pogodbe s cesarjem Hailem Salassijem I., s čimer je dobila Italija ugoden, izjemen položaj v Abesiniji.

Odslej pa postajajo namere Italije, da bi razširila svojo afriško posest in jo zaokrožila v lepo enoto, čedalje očitnejše. Napoti ji je bil prav za prav samo še garancijski pakt iz leta 1906. Toda lani meseca julija je odpadla še ta ovira po dolgotrajnih in nad vse zamotanih tajnih pogajanjih med vele-silami, ki so ta pakt podpisale, in slednjič se je ukinila pogodba, ki je Abesiniji

zagotovila neodvisnost. S tem sta dejansko Anglija in Francija pristali na eventualni italijanski protektorat nad Abesinijo. Še preden pa so se začela pogajanja, je prišel maršal Badoglio za guvernerja v Eritrejo in maršal Balbo za guvernerja v Libijo. S tem je hotela Italija pokazati evropski javnosti, kako važna se ji zdi kolonialna ekspanzija v Afriki. Hkratu so prihajala tudi poročila, da prevaža Italija velike količine orožja in streliva na svoje afriško ozemlje.

V Rimu se dobro zavedajo, da bodo Abesinci svojo neodvisnost drago prodali. Zato ni verjetno, da bo Italija svojega nasprotnika po dosedanjih žalostnih izkušnjah podcenjevala. Res je Abesinija po večini še primitivno oborožena. Šele v zadnjem času poskuša, da bi svojo tehnično sposobnost čim bolj povzdignila. Sedanji cesar razpolaga z nekaj tisoči po evropsko oboroženih in oblečenih vojakov. Vrednosti in borbenosti abesinske vojske pa ne smemo presojati z evropskim merilom. Izredno ugodne terenske okoliščine, prirojene vojaške vrline in pripravljenost abesinskega vojaka, da se bori in umre za svojo grudo, vse to je napravilo iz Abesinca dobrega vojaka, čeprav je morda slabo oborožen. Guglielmo Ferrero je o Abesincu napisal, da sicer ne zna pisati in čitati, zna pa nekaj, kar je Evropa že zdavnaj pozabila, da je namreč vojna boj ljudi in *ne* boj strojev. Računa se, da razpolaga abesinska vojska dandanes s približno 600.000 puškami, z izvežbano konjenico, nekaj tanki in letali. Vprašanje je le, odkod bo dobivala strelivo, ker je Abesinija sredi držav, s katerimi se je Italija dogovorila glede popolne nevtralnosti, pri čemer je seveda onemogočeno tudi tipotapstvo orožja.

V nevarnih dneh, ki jo čakajo, ima Abesinija le enega močnega prijatelja, in sicer Japonsko. Abesinija jo je že pred leti poklicala na pomoč proti ekspanzionističnim načrtom evropskih velesil. In Japonska si tega povabila ni dala ponoviti. Njena gospodarska postojanka v Adenu proučuje že več let, kako bi se dala japonska zunanja trgovina razširiti, pri čemer misli seveda zlasti na Abesinijo, ki je svoje ozemlje na široko odprla japonskemu vplivu. Vzlic temu so uspehi zaenkrat še precej skromni, ker revna Abesinija nima s čim plačevati japonskega blaga. Zato se je Japonska odločila, da bo najprej kolonizirala redko naseljeno abesinsko ozemlje in si je za ta namen izbrala zlasti kraje osrednje cone, ki vise proti Nilu. Tam so namreč Japonci opazili, da rase divji bombaž, ki bi dal s smotrenim delom tudi prvovrsten proizvod. Japonska je tudi že dobila od vlade v Adis Abebi velike koncesije za bombažne nasade, in japonska gospodarska ekspanzivnost je v Abesiniji zdaj že tako močna, da grozi celó italijanskim imperialističnim načrtom, ker je Japonska izjavila, da bi v primeru italijanskega napada na Abesinijo nastopila zanjo z vso svojo močjo.

Doslej je imela v Abesiniji največje interese Anglija, in sicer zaradi vodá Nila, ki tod izvira. Kakor v svetopisemskih časih je tudi dandanes Nil blagoslov in največji dobrotnik Egipta, in sicer še veliko bolj ko takrat. Z velikimi jezovi v Sudanu zbirajo Angleži vodovje in namakajo z njim nepregledna bombažna polja v zgornjem Sudanu. Če bi vode zmanjkalo, propadejo milijoni in milijoni vloženega kapitala.

Zato je razumljivo, da so se Abesinci že davno odrekli pravici, da bi kakorkoli vplivali na tok vode, ki izvira v severnih krajih njihovega ozemlja. Zanesljivo je, da so morali tudi Italijani sprejeti isto obveznost, če so hoteli,

da jim dovolijo Angleži iztegniti roko na Abesinijo. Tudi je verjetno, da vidijo Angleži rajši, da so izviri Nila v rokah Italije, na katero je pritisk še vedno mogoč, kakor pa v rokah oholih Japoncev, ki nevzdržno širijo svojo oblast v vsem ogromnem prostoru Tihega oceana in trkajo že na vseh koncih na vrata imperija.

Zaradi tega je dandanes najbrž račun glede Abesinije med Italijani, Francozi in Angleži že podpisan. In vprašanje je le, kdaj bo Italija ta račun vnovčila. Italiji se je posrečilo dobiti kompenzacije, ki so ji bile obljubljene ob koncu svetovne vojne, Angležem in Francozom je pa taka rešitev tudi prijetna, ker gre na tuje rame. Ni pa s tem rečeno, da sta Anglija in Francija pripravljene podpirati Italijo v njenih načrtih, kar zlasti kažejo komentarji njenega tiska, ki svari rimsko vlado, naj se ne spušča v nasilne poskuse, ki bi utegnili imeti v Evropi najnevarnejši odmev. Vse kaže, da je Italija zdaj, ko ima zavezniško menico v žepu, gluha za nasvete, in da stojimo v Afriki pred dogodki, ki bodo morda imeli velike posledice v mednarodni politiki.

Stanko Jug.

KNJIŽEVNA POROČILA

VLADIMIR LEVSTIK: DEJANJE. Povest. 172 strani. Založila Vodnikova družba. 1934. Natisnila Narodna tiskarna v Ljubljani.

Levstikova povest, ki ji je dejanje kot izraz dobe snov in vsebina, je umetnina posebne vrste. Motil bi se, kdor bi ji hotel nadeti politično skupnost s komerkoli ali s katerokoli silo socialnega življenja, kakor je nasilno — fašistično — to res poskušal dr. I. L. v „Jutru“ dne 16. decembra 1934. In vendar je politično in literarno pomembna povest. Po snovi je celó dnevno aktualna, saj obravnava eno tipičnih „dejanj“ naše politične dobe. Levstik si je izbral samo jedno.

Ko preberemo njegovo povest, se nam zdi, da je po nekem nerazumljivem naključju občutno okrnjena, in nas preganja, da vrtamo v svet, iz katerega rase tako nujna življenjska tragika. Avtor je obsodil v njej politični umor. Dosledni konec njegove ostre misli je vprašanje o vrednosti človeka kot politične sile. Ali ni služba fašizmu zabloda? Resnično, človekovo posamezno življenje se mora s to smerjo sile nujno križati tragično, ker je bil politično orodje reakcionarnih sil. Tako doživljenje samega sebe je pri Levstikovem junaku Sergeju sprožila Kajina ljubezen. Dejanje, ki mu je bilo dotlej glavni in najbohotnejši pojem, se umakne ljubezni in po tej se potlej meri vse njegovo življenje, resnično, ne več kakor prej, ko se je merilo le delno in z zavestno, namerno, a ne svobodno usmerjenostjo. Nenadni politični dogodki ga pahnejo iznova v preteklost, ga razdvoje in strmoglavijo v boju nepremagljivih sil na dno življenja. Dramatiko tega boja je vpletel Levstik v povest stosedemdesetih strani. Vsa tragika Sergeja je v zločinu, v dejanju! — ki mu je bilo prej izpolnitev življenja in ki zdaj, po dveh, po enem dnevu, torej že trenotek nato, nima več prostora v njegovem edinem, nedvomnem življenju. Tembolj, ker mora ubiti prijatelja, storiti *nedejanje*. Skozi ta usodni trenotek ga telesno reši in požene le elementarna, z višjih vidikov nizkotna, podla želja, da bi živel. Da bi živel, čeprav za ceno moralne in etične smrti, ki bo stopila med njega in Kajo in ves svet za vselej.

pochované v sněhu». Zdi se mi, da bi se moral zlasti takle verz kot je »Ih (Byrona in Žukovskega) sladkozvučnye tvorenja«, v katerem je izraženo mnenje o pesmih teh dveh velikih Puškinovih sodobnikov, prevesti kolikor mogoče dobesedno, dočim ga je Klopčič presvobodno prepesnil. Tudi pesem »Spomenik« (v izdajah Puškina nima ta pesem naslova) je prevedena dokaj svobodno. Za primer prva kitica: »Ja pamjatnik sebě vozdvig nerukotvor-nyj, / K němu ne zarastet narodnaja tropa, / Voznessja vyše on glavoju nepokornoj, / Aleksandrijskogo stolpa« —: »Lep spomenik sem si zgradil, a ne z rokami: / do njega se ne bo zarasla pot nikdar; / in više se z glavo uporno pne nad nami, / kot oni, ki ima ga car.«

Župančičevi prevodi, ki bodo zanimali slehernega častilca našega največjega pesnika, izdajajo mojstra slovenske pesniške besede, toda ne moremo trditi, da bi kakorkoli zasenčili prevode mladega Klopčiča. V tejle knjižici dobro čutimo, kako sijajno šolo je imel Klopčič v Župančiču - prevajalcu. Škoda, da nista oba pesnika prevedla več istih pesmi, dve kitici pesmice »Ljubil sem vas« nam nudijo premalo možnosti za primerjavo. V »Preroku« nas nekoliko motijo rime živ — šesterokril, kaže še — usta je, v »A. P. Kernovi« pa čas — jaz in prebujenji — genij.

Ko smo prečitali prave bisere prevajalske umetnosti kot so zlasti pesmi »Prijetelju pesnikovalcu«, »Ljubezen in razum«, »Čaadajev«, »Vas«, »Elekija«, »Razgovor knjigotržca s pesnikom«, »Zimski večer«, »Ančar« itd., nam je iskreno žal, da ni ta krasna knjižica bolj obsežna. Škoda, da ni v njej krasnih Puškinovih pesmi kot so na pr. »K morju«, »Jesen«, »Tuča«, »Muza«, »Vospominanie«, »André Chénier«, Čern'« in dr. Škoda, da ni v tej knjižici vsaj odlomkov večjih pesnitev, da ni pravljic. Toda kar ni, še lahko bo. Prepričani smo, da bo Klopčič nadaljeval s prevajanjem Puškina. Bila bi ogromna škoda, če ne bi. Navedeni nedostatki so malopomembni in večina med njimi je plod naglice: Klopčič je hitel, da smo imeli Slovenci vsaj nekaj pokazati za pesnikov jubilej. Sam pa je pokazal veliko in v vseh nas vzbudil nove nade vanj. Založnica je knjigo izdala v krasni opremi arh. Bojana Stupice in tako nas tudi po tej strani ne bodo prekašale druge jubilejne izdaje Puškina.

Oton Berkopec

Sloveniana v Rusiji. Berkopčevo poročilo »Slovenski pesniki v ruskem prevodu« (7/8 št. Lj. Zv.) izpopolnjuje N. Bahtin' še z nekaterimi dodatki. Surkov je prevedel v »Krasnaja Nov'« (1937, št. 3.) M. Klopčičevi pesmi »Moj oče« in »Pogreb«; Bezimenskij 5 pesmi istega avtorja v »Molodaja gvardija« (1936, št. 7) in eno pesem v »Lit. gazeta« (1936, št. 13.) — Pred revolucijo je izšla knjiga »Slovinskie poety« (1904), ki obsega 50 pesmi 19 avtorjev. Prevedena je bila tudi ena Levstikova in ena Jurčičeva povest in več Cankarjevih novel v »Slavjanskij mir« (1909-10, urednik J. Lavrin).

SOCIALNI OBZORNIK

SOCIALNE PRILIKE ŠOLSKEGA OTROKA KRŠKEGA OKRAJA

V članku »Razvoj šolskega otroka krškega okraja« v LZ, LVII, št. 5.—6. smo se seznanili s telesnim razvojem šolskega otroka v krškem okraju. Videli smo, da šolska mladina krškega okraja ne dosega normalnega telesnega razvoja, in da so hribovski otroci mnogo slabotnejši od onih, ki doraščajo po kmečkih domovih v ravninskih vaseh.

Ves okraj je izrazito agrarnega značaja, v okraju ni večje industrije, ki bi dobro ali slabo vplivala na kmečko življenje. Vendar je zaostalost, kakršno nam je prikazala zadnjič objavljena preglednica telesnega razvoja mladine in kakršno nam bodo pokazali tudi naslednji izsledki že omenjene

ankete o življenju šolskih otrok, pripisovati v glavnem dejstvu, da obsega krški okraj po veliki večini hribovske pokrajine, oddaljene od prometnih središč in prometnih žil in zaradi tega zaostale na stopnji primitivnega gospodarstva in življenja.

Da olajšam vpogled v življenjske razmere šolske mladine z navedenega vidika, sem vseh trideset šolskih okolišev krškega okraja na naslednji razpredelnici zopet razporedil po njih nadmorski višini, iz celotnosti izsledkov, ki jih je anketa dala, pa zaenkrat posnel podatke, ki jih lahko osredotočimo okoli vprašanj: kakšne so stanovanjske prilike otroka, oziroma kmečke družine, ali morejo ugodno pospeševati telesni razvoj, ali je že v stanovanjskih prilikah vzrok slabemu telesnemu razvoju (gl. priloženo tabelo).

Pomudimo se najprvo pri številnosti posameznih družin, ki jih je anketa zajela. Tozadevna rubrika v razpredelnici nam pove, da izhaja nad polovico, ponekod skoro tri četrtine otrok iz družin, ki imajo po 5 ali več otrok, in da so take družine v hribih pogostejše.

Kakor pomeni večje število otrok v kmečkih družinah zdravje stanu in naroda pa bodočnost države, vendar je previsoko število (v dolenjskih hribih ima približno četrtna družin nad 8, pa tudi do 13 otrok) za starše bolestna in usodna skrb. Nemogoče je iz manj donosne hribovite zemlje izsiliti dovolj kruha in drugih sredstev za najnujnejše življenjske potrebščine za veččlanske družine. Racionalizacija in regulacija porodov je tukaj še skoraj neznana. Kmečka mati pod najtežjimi pogoji in brez sleherne zdravstvene zaščite pred porodom in po njem rodi otroka za otrokom prav do skrajnih mej rodovitnosti, ako že prej ne podleže posrednim ali neposrednim posledicam poroda. Svoje otroke vzreja v težkih prilikah. Sama je preobložena s poljskim in gospodinjskim delom, ne preostaja ji časa za vzgojo in nadzorstvo otrok. Vse dneve nujnega poljskega dela preživijo otroci sami v zatohli izbi ali pa so izročeni v varstvo starejšim bratom ali sestram, in to v dobi, ko sta otrokovemu razvoju in rasti zrak in pravilna vzgoja najbolj potrebna.

Kakšne pa so stanovanjske prilike vseh teh, z otroci tako bogato obdarjenih družin? Skoro $\frac{3}{4}$ jih stanuje v eno- ali dvosobnem stanovanju in le $\frac{1}{4}$ razpolaga z večjo hišo, ki vsaj približno ustreza potrebam večje kmečke družine. Tu vidimo, kako pereče je stanovanjsko vprašanje našega kmečkega človeka. Večina družin je posebno v hladnih letnih časih stisnjena v eno sobo, ki služi za dnevno prebivanje, delavnico in spalnico. Pri dvosobnih stanovanjih moramo namreč upoštevati to, da je druga soba v kmečki hiši navadno manjša izbica z osojno lego, po večini služi obenem tudi za shrambo, je brez peči in ne predstavlja pravega stanovanjskega prostora.

Glavni vzroki stanovanjske bede tiče že v sami arhitekturi kmečke hiše, ta je pa zopet posledica nizkega življenjskega standarda kmečkega prebivalstva. Nehote se nam vsiljuje misel, kaj pomeni vsa novodobna arhitektura, ako ostane nedostopna za široke plasti naroda.

Iz dosedanjega pregleda stanovanjskih prilik razvidimo, da v eno- in dvosobnih kmečkih domovih ni prostora za postelje vseh družinskih članov. Še točneje bi to ugotovili, ako bi razpolagali s kvadraturu stanovanjskih prostorov. Po večini spijo izven hiše, v hlevu ali na skednjo, odrasli kmečki fantje, ako je zadrega pri hiši le prevelika, pa tudi šolarji, po večini dečki. V hlevu ali v »šupi« ni stalne postelje, ampak so le zasilna ležišča. Na takih ležiščih navadno nimajo rjuh, odej in blazin, ampak v ta namen uporabljajo stara krila, suknje ali druga obrabljena oblačila. Preden leže otrok spat, se ne sleče, ampak se kar oblečen zavalja na svoje revno ležišče. Ako se je podnevi pri delu zamazal, se zvečer ne umije. Otroci, ki spijo v postelji, si slečejo, preden gredo k počitku, vrhnjo obleko, si umijejo noge

pa tudi noke in obraz, ker bi sicer posteljo zamazali. Zato razloči učitelj v šoli kaj lahko že na prvi pogled otroka, ki spi v postelji in v sobi, od tistega, ki spi v hlevu ali v »šupi«. Prvi je kolikor toliko snažen, umit, počesan, drugi neumit, povaljan, umazan in zanemarjen, obleka mu smrdi po hlevu.

Ko pregledamo % otrok, ki spi v postelji, vidimo, da je v hribih nekoliko slabše stanje kakor v dolini in da so dekleta v tem oziru na boljšem kakor dečki. Svojo posteljo ima zelo nizek % otrok. Večina pa spi skupno z drugimi družinskimi člani, pri bratu, sestri, starših, babici ali dedeku. Posebno radi jemljejo stari ljudje otroke k sebi, da jih grejejo.

Kjer družini primanjkuje postelj, posteljejo otrokom na klopi, za pečjo ali za mizo, na peči ali celo na tleh. Klop je ozka, otrok spi navadno v neprirodni legi. Na peči je pretoplo, otrok se pomehkuži. Tla v kmečki hiši so nehygienična, pljuvajo na tla, iz hleva in dvorišča prinašajo nesnago, za čiščenje ni časa. Otrok, ki spi na klopi, na peči ali na tleh, nima posteljnine, namesto nje uporabljajo zopet dosluženo obleko.

Kmečki otrok v poletni dobi tudi premalo spi. S 63 otroci, ki so bili stari od 11—14 let, sem napravil v juniju 1937 na Telčah anketo. Vsi ti otroci so legli spat od $\frac{1}{2}$ 10—10. ure in so vstali v jutranjih urah, kakor nam kaže razpredelnica. En sam otrok je spal zdravniško predpisano število ur. Otroci so ob osmih prihajali v šolo, a so poprej že 3—4 ure pasli, okopavali ali nabirali gobe. Ako bi izvedli podobno anketo z otroki po drugih krajih, bi dobili podobno sliko. Kmečki otrok se v poletnem času zelo poredkoma zadostno nspi.

Ura, ko je otrok vstal	Dečki	Deklice	Skupaj	Starost otroka v letih	Število ur, ki jih mora otrok dnevno prespati
3	2	1	3	do 8 let	12—15 ur
$\frac{1}{2}$ 4	4	4	8	od 8—10 „	10—11 „
4	13	17	30	od 10—13 „	9—10 „
$\frac{1}{2}$ 5	5	5	10	od 14—17 „	9 „
5	3	3	6		
$\frac{1}{2}$ 6	—	2	2		
6	1	2	3		
$\frac{1}{2}$ 7	—	—	—		
7	1	—	1		
	29	34	63		

V splošnem prevladuje še danes mnenje, da je življenje na vasi idila, da je vas vir zdravja in blagostanja. Nedeljski izletnik, ki ga želja po oddihu in izpremambi privede v naše dolenjsko gričevje, se ne more načuditi lepoti, zelenim tratam in krpam njiv, pestro razvrščenih po strmih pobočjih. Pogled mu uhaja k zidanicam vrh strmih vinogradov, in zavida kmeta za njegovo slikovito bajtico, ki jo ima prilepljeno nad dolinico, kakor lastovka svoje gnezdo. Vendar ima ta idila, ta slikovitost za kmeta drugo lice, ravno ta idila razjeda našega kmečkega človeka ekonomsko, kulturno, socialno in tudi zdravstveno ter mu dela boj za obstanek tako trd in neizpros.

Josip Jurančič

Opomba: Nadaljevanje B. Kreftovega članka »Problemi sodobnega gledališča« izide v prihodnji številki.